

Barbara Surma
Akademia Ignatianum w Krakowie

Sprawozdanie z IV Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej z cyklu „Dziecko – Rodzice – Nauczyciel” w Białymstoku

W dniach 22 i 23 września 2014 roku w Białymstoku odbyła się IV Ogólnopolska Konferencja, której głównym tematem były „Kompetencje kluczowe człowieka w społeczeństwie wiedzy”. Organizatorem był Zakład Pedagogiki Przedszkolnej i Wczesnoszkolnej, Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu w Białymstoku. Przewodniczącą komitetu organizacyjnego konferencji była dr hab. Janina Uszyńska-Jarmoc, prof. UwB. Zaproponowany przez organizatorów temat nawiązuje do dokumentu „Zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady” z dnia 18 grudnia 2006 roku, w którym opublikowano osiem kluczowych kompetencji. Zakłada się w nim, że proces uczenia się przez całe życie powinien się opierać na wyodrębnionych kompetencjach, na które składa się wiedza, umiejętności i postawy. Edukacja permanentna ma sprzyjać samorealizacji jednostki oraz stwarzać optymalne warunki dla nabywania kompetencji. Na zaproszenie organizatorów odpowiedziało ponad sześćdziesiąt osób z różnych ośrodków naukowych z całej Polski (Warszawy, Lublina, Olsztyna, Łodzi, Krakowa, Szczecina, Poznania, Wrocławia, Białej Podlaskiej, Konina, Bielska-Białej). Uroczystego otwarcia konferencji dokonał Prorektor Uniwersytetu w Białymstoku dr hab. Jerzy Halicki, prof. UwB oraz Prodziekan Wydziału Pedagogiki i Psychologii dr hab. Wioleta Danilewicz, prof. UwB.

W sesji plenarnej głos zabrały:

– dr hab. Józefa Bałachowicz, prof. APS, która skupiła się na ukazaniu skomplikowanej sytuacji rozwijającego się dziecka w dobie przemian kulturowych. Zwróciła uwagę na „hybrydowy świat”, „hybrydową kulturę”, która wiąże się również z „hybrydowym umysłem”. W tej nowej lub inaczej odmiennej rzeczywistości należy pomóc dziecku w jego indywidualnym rozwoju w kontakcie z drugim człowiekiem. Zadaniem edukacji jest uczenie dziecka komunikowania się z członkami wspólnoty, tworzenia reprezentacji świata, obiektów i zdarzeń oraz podejmowania współdziałania. Proces kształtowania poczucia własnej wartości powinien się odwoływać do podmiotowości i przebiegać od budowania świadomości siebie samego, poprzez rozumienie przeszłości i przyszłości, docenianie wartości aż do dokonywania wyborów w celu planowania własnego życia.

– dr hab. Jolanta Zwiernik, prof. DSW, w sposób syntetyczny omówiła różne podejścia badawcze w poznawaniu wiedzy dzieci. Udzieliła odpowiedzi na pytania: jak badać? co badać? Dokonała również oceny badań ilościowych i jakościowych.

– dr hab. Marzenna Nowicka, prof. UWM, w swoim wystąpieniu zatytułowanym „Perspektywa dziecka – aktora społecznego w rozwijaniu kompetencji w szkole” zwróciła uwagę, że dziecko rozwija się w makro- i mikroświecie. Szkoła musi uwzględniać jego rozwój z perspektywy samego dziecka oraz czasoprzestrzeni. Rozwijanie kompetencji w szkole będzie polegało na zaufaniu, że dziecko posiada już pewne kompetencje. Trzeba je rozpoznać i uwzględniać w procesie edukacyjnym.

W pierwszym dniu obrad w sekcji „Kompetencje kluczowe człowieka w perspektywie teoretyczno-metodologicznej” udział wzięli:

– prof. zw. dr hab. Rafał Piwowarski, „Autorytet, prestiż i kompetencje nauczyciela (wzajemne relacje)”;

– dr Lidia Wollman, „Rozwijanie potencjału uczenia się w ujęciu Gya Claxtona”;

– dr Małgorzata Kowalik-Olubińska, „W stronę konstruktywistycznego podejścia do szkolnej nauki czytania”;

– dr hab. Janina Uszyńska-Jarmoc, prof. UwB, „Kompetencja metauczenia się – struktura i rozwój w procesie edukacji szkolnej”;

– dr Dorota Zdybel, „Metapoznanie – ukryty wymiar kompetencji kluczowych”;

– mgr Joanna Lorenc, „Idea odpowiedzialności w edukacji. Wybrane obszary kształtowania kompetencji człowieka”.

Sekcja ta była podzielona na dwie grupy. W sekcji popołudniowej swoje wystąpienia przedstawiły:

- dr hab. Małgorzata Suświłło, prof. UWM, „Kształcenie kompetencji artystycznych – zaniedbany czy niechciany obszar edukacji”?
- dr Małgorzata Falkiewicz-Szult, „Dwujęzyczność dzieci jako kompetencja kluczowa XXI wieku”;
- dr hab. Katarzyna Krasoń, prof. UŚ, „Cieleśność dywergencyjna – komponent integralnej edukacji wychylonej w przyszłość”;
- dr Monika Wróblewska, „Kompetencje twórcze kluczem do sukcesu”.

W kolejnej sekcji zatytułowanej „Kompetencje kluczowe człowieka – pomiędzy teorią a praktyką” głos zabrali:

- dr hab. Elżbieta Jaszczyszyn, prof. UwB, „Stawanie się kompetentnym a nadmierne oczekiwania dorosłych wobec dzieci 3–5 letnich”;
- prof. zw. dr hab. Jan Maciejewski, „Kompetencje kluczowe człowieka w sferze bezpieczeństwa w perspektywie kultury bezpieczeństwa (safetyculture)”;
- dr hab. Kinga Łapot-Dzierwa, prof. UP, „Rozwijanie postawy twórczej na zajęciach plastycznych – pomiędzy teorią a praktyką”;
- dr Małgorzata Łączyk, „Potrzeba hubrystyczna i kompetencje twórcze dzieci w wieku wczesnoszkolnym a współczesny obraz wyzwań w obszarze priorytetów osobowych i społecznych”;
- dr Barbara Kurowska, „Przygotowanie dziecka do nauki czytania i pisania – pomiędzy teorią a praktyką”;
- dr Rafał Majzner, „Emisja głosu składnikiem kompetencji nauczyciela edukacji elementarnej”.

W pierwszym i drugim dniu obrad odbyła się sekcja dotycząca tematu: „Kompetencje kluczowe człowieka w perspektywie empirycznej”, podzielona na trzy grupy. Zagadnienia poruszane w nich to:

- prof. zw. dr hab. Ewa Szatan, „Rozumienie przez studentów wczesnej edukacji znaczenia edukacji muzycznej w rozwoju własnych kompetencji kluczowych”;
- dr Monika Wiśniewska-Kin, „Kształcenie sprawności językowej w praktyce szkolnej a rozwijanie dziecięcych umiejętności formułowania wypowiedzi pisemnych”;
- dr hab. Małgorzata Halicka, prof. UwB, dr Lidia Dakowicz, prof. zw. dr hab. Adam Skreczko, „Kompetencje wychowawcze białostockich rodziców”;
- dr Andrzej Dakowicz, „Specyfika sfery afektywnej rodziców o wysokim i niskim poziomie transgresji”;
- dr Monika Jurewicz, „Kompetencje diagnostyczne nauczycieli a optymalizacja kształcenia uczniów w młodszym wieku szkolnym”;

- dr Małgorzata Sławińska, mgr Milena Kaczmarczyk, „Kompetencja studentów pedagogiki w zakresie porozumiewania się w języku ojczystym – deklaracje a poziom realizacji zadań związanych z przygotowaniem do pracy w zawodzie nauczyciela”;
- mgr Halina Warzychowska, „Przywództwo nauczyciela a kompetencje kluczowe uczniów w społeczeństwie wiedzy”;
- dr Marianna Styczyńska, „Nauczyciel przedszkola organizatorem wspierania i wspomagania dziecka w kontakcie z domem rodzinnym”;
- dr hab. Jolanta Andrzejewska, „Oferta edukacyjna przedszkola a kompetencje społeczne dzieci”;
- dr Anna Kienig, „Przejście edukacyjne do klasy I szkoły podstawowej w perspektywie rodziców i nauczycieli klas I–III”;
- dr Ewa Kulawska, „Kompetencje poznawcze i emocjonalno-społeczne uczniów sześciolletnich w opiniach nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej – doniesienie z badań”;
- dr Agnieszka Masłowiecka, „Efektywność regulacji emocjonalnej i radzenia sobie w sytuacjach społecznych dziecka w szkole a gry społeczne”;
- dr Małgorzata Głóskowska-Sołdatow, „Sposoby motywowania uczniów stosowane przez nauczycieli klas I–III w kontekście rozwijania kompetencji do uczenia się”;
- dr Małgorzata Chojak, „Rozwijanie kompetencji kluczowych u «dzieci sieci» w odniesieniu do najnowszych badań nad mózgiem”;
- mgr Emilia Jakubowska, „Wychowanie obywatelskie w klasach I–III szkoły podstawowej”;
- dr Jolanta Szada-Borzyszkowska, „Kompetencje studentów pedagogiki wczesnoszkolnej do indywidualizacji pracy z uczniem”;
- dr Mateusz Warchał, „Komunikatywność jako kompetencja kluczowa dziecka – jej diagnoza i kształtowanie przy pomocy korpusów tekstowych”;
- dr Agata Jacewicz, „Interpretowanie pojęć przyrodniczych przez dzieci 5–7-letnie w świetle badań własnych”;
- dr Barbara Dudel, „Oczekiwania uczniów klas trzecich szkoły podstawowej wobec edukacji matematycznej”;
- dr Małgorzata Bilewicz, „Trudności dzieci z niepełnosprawnością wzroku w nabywaniu kompetencji kluczowych i sposoby ich przezwyciężania”;
- dr Katarzyna Nadachewicz, „Stopniowe włączanie dzieci o profilu autystycznym do nabywania kompetencji społecznych”.

178 Ostatnia sekcja, podzielona na dwie grupy, została zatytułowana „Edukacyjne aspekty rozwijania kompetencji kluczowych człowieka”.

Swoje wystąpienia przedstawili:

– dr hab. Ewa Skrzetuska, prof. SGGW, „Rozwijanie kompetencji społecznych i komunikacyjnych poprzez zastosowanie pracy w małych grupach w edukacji wczesnoszkolnej”;

– dr Dorota Radzikowska, „Lektury dziecięce jako źródło budowania kompetencji społecznych i wiedzy o świecie społecznym u dzieci w młodszym wieku szkolnym”;

– dr Barbara Bilewicz-Kuźnia, „Społeczne i twórcze kompetencje dzieci z grup przedszkolnych pracujących według założeń pedagogiki Friedricha Froebela”;

– dr Agnieszka Pawluk-Skrzypek, „Kompetencje społeczne uczniów klas trzecich gimnazjum w kontekście ich specyficznych trudności w uczeniu się”;

– dr Joanna Borowik, mgr Katarzyna Winiecka, „Kompetencje psychospołeczne dziecka w przestrzeni szkolnej na przykładzie imigrantów i re-emigrantów polskich”;

– mgr Janina Karoń, „Coaching jako alternatywna forma współczesnej edukacji na przykładzie praktycznych implikacji w pracy z dziećmi”;

– mgr Dominika Machnio, „Rola gromady zuchowej w kształtowaniu kompetencji społecznych dzieci w młodszym wieku szkolnym”;

– dr Zofia Redlarska, „Rola literatury pięknej w rozwijaniu kompetencji społecznych i moralnych uczniów w młodszym wieku szkolnym. Na przykładzie «Serca» Edmundo de Amicisa”;

– dr Agnieszka Kapuścińska, mgr Kamila Wichrowska, „Rozwijanie kompetencji kluczowych w przedszkolu a dobry start szkolny”;

– dr Anna Buła, „Rozwijanie umiejętności myślowych u uczniów w młodszym wieku szkolnym”;

– dr Barbara Surma, „Rozwijanie sprawności do porozumiewania się w języku ojczystym dzieci w przedszkolu Montessori”;

– dr Stanisława Nazaruk, „Kompetencje dziecka pięcioletniego w świetle diagnozy przedszkolnej”;

– dr Ewa Kochanowska, „Kompetencje nauczyciela w zakresie przygotowania dziecka w młodszym wieku szkolnym do korzystania z pozaszkolnych źródeł wiedzy”;

– dr Małgorzata Dągiel, „Wokół znaków i znaczeń w bajce dziecięcej”.

W ramach sekcji dotyczącej edukacyjnych aspektów rozwijania kompetencji kluczowych dr Barbara Surma z Akademii Ignatianum w Krakowie przedstawiła wyniki badań, przeprowadzonych w przedszkolach montessoriańskich, na temat poziomu sprawności do porozumiewania się w języku ojczystym dzieci. Ich celem było zdiagnozowanie sprawności językowych dzieci pięcioletnich uczęszczających trzeci rok do tych

Sprawozdania z konferencji/Reports from Conferences

przedszkoli. Zastosowano w nich standaryzowany test opracowany przez Tarkowskiego, co pozwoli w dalszych badaniach porównać oceniane kompetencje dzieci w różnych przedszkolach. Badania te miały charakter pilotażowy i były przeprowadzane w ramach seminarium dyplomowego.

„Kompetencje kluczowe” są ważnym i aktualnym zagadnieniem, który należy podejmować zarówno w ramach teoretycznych, jak i praktycznych badań. Wieloaspektowość tego tematu została potwierdzona różnorodnością wystąpień zaprezentowanych podczas dwóch dni bardzo owocnych obrad.